

սրահետ մը, որով յաջողած են շատ մը նորութիւններ բերել վարուժանեան ժառանգութեան կապակցութեամբ:

Գ. Հատորին մէջ կը կարգանք. «Մեր ձեռքի տակ եղած յօդուածներէից ու ելոյթներէից հրատարակուած են 30ը» (էջ 488): Նախադասութիւնը անտրոյշ կը մնայ: Կա՞ն արդեօք անտիպ յօդուածներ²:

Ժողովածուն բաւականին կ'արդարացնէ իր «լիտիատար» վերնագիրը, թէեւ հաւանական է որ յառաջիկային յաւելումներ ըլլան: Կազմողները շնն իրցած տեսնել «Եղի» եւ «Հրայր» աշակերտական թերթերը, «Արձապանդ Մոտայի» խմբագրող թերթը, «Մեծմուսի ակապար» հայտատու թրքերէն լրագիրը, «Բուրվար» համալսարանը: Հարիւր վաթսուս նամակներ կան, որոնց հետքը կայ, բայց թուն դրութիւնը՝ ոչ: Վերոնիկ վարուժան-Սաքրաղեանի մօտ մտերիմ նամակներու փունջ մը կայ, որուն ճակատագիրը անյայտ է:

Յամենայն դէպս, իր Ժողովուրդին սէս ակիւռը դարձած՝ վարուժանի պատկանող տպագիր թէ անտիպ թուղթերու արչ պատկանելի մէկնեղումը՝ կ'արժէ տարին բռն ճիշդը:

Մանրակրկիտ ծանօթագրութիւններուն մէջ կարգ մը վրիպումներ պարզած են, որոնք կ'ուզենք հրատարակիչներու ուշադրութեան յանձնել:

Պիւլ «Բաթար» ջարդարար» չէ (Ա., 562), այլ Սատանայի անուանումներէն մէկը:

Դիտ՝ Դիտնաւը չէ (Ա., 566), այլ՝ Զեւի անուններէն մէկը: Ճշգրիտ մեկնաբանութիւնը տրուած է այլուր (Բ., 409, Գ., 496):

«Վահագն» բանաստեղծութեան «Ահա հովանի... առջեւը դայս կը թափեմ / Մաքուր, եւ առաւ...» տողին հետոյ բառը, քի շրջագծին մէջ կարգաւորվ, երբք չի կրնար նշանակել հոմանի (զօտար փնոլ տարիւտար, սիրելիք) (Ա., 567): Պարզապէս հնդկական դիցաբանութեան սրբազան խմիչէն է:

Վենետիկի Հառաչմեմբու կամուրջին վրայ չէին կտրել դատապարտեալներու զլուխները (Բ., 407), այլ անկէ կ'անցնէին անոնք՝ ազատ աշխարհը վերջին անգամ դիտելով՝ կառավարանի ճամբուն վրայ:

Վահագն տեղ մը ոյժի եւ քաջութեան աստուած է (Ա., 567), իսկ այլուր՝ ամպրոպի եւ կրակի աստուած (Բ., 408): Նախընտրելի էր ծանօթագրութիւնը շարադրել միօրինակ կերպով:

Սաղունը յունական աստուածութիւն չէր (Բ., 408), այլ՝ հռոմէական:

Վարուժանի «Բեզաս» քերթուածը ձօնուած է ճշկեր Մուրատին եւ իր ձիուն կայծակնաւազ: Այդ Մուրատը, որ մօտիկ բարեկամը եղած է Վարուժանին եւ օգնած է իրեն՝ Արաքի Թաշնանին հետ ամուսնանալու համար, հնչական դործիչ Համբարձում Պօյաճեանը չէ (Բ., 410), այլ դաշնակցական դործիչ Մուրատ Որթմանը (Սեբաստացի Մուրատ):

Ֆիդուսի «Շահաւէն» ամբողջութեամբ լոյս տեսած չէ Նիւ Եորքի մէջ, 1909ին, Յարութիւն Թիւրքեանի թարգմանութեամբ (Գ., 555), այլ միայն «Արտաշիր Բարական» դրուագը:

Կանոնի ազատ ուսանողներու տարեգիրքին մէջ լոյս տեսնելիք ֆրանսերէն լատինադասութիւնը, որուն կ'ակնարկէ Վարուժան 1906 Ապրիլին տրքթ. Ռաֆայէլ

2. Մեր հարցումին անուղղակիօրէն դրական պատասխան տուած է Ալեքստ Ծարուբան: Տէս իր «Վարուժան էջեր» խորագրուած հրապարակումը («Սովետական Հայաստան» օրաթերթ, 29 Մարտ 1989):

